

การพัฒนาศักยภาพของแหล่งน้ำพุร้อนบ้านหนองเจริญ จังหวัดกาญจนบุรี
สำหรับรองรับการท่องเที่ยวมูลค่าสูง¹

Potential Development of Hot Spring Destination at Ban Nong Charoen
Kanchanaburi Province for High Value Tourism¹

ณัฐพัชร์ มณีโรจน์²

Nattapat Manirochana²

Received May 30, 2021 & Revise June 20, 2021 & Accepted June 30, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ วิเคราะห์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในแหล่งน้ำพุร้อนและเพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพของแหล่งน้ำพุร้อนบ้านหนองเจริญ จังหวัดกาญจนบุรีสำหรับรองรับการท่องเที่ยวมูลค่าสูง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นการสัมภาษณ์ ประชุมกลุ่มย่อย สังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติของกรมท่องเที่ยว เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำพุร้อนบ้านหนองเจริญ จังหวัดกาญจนบุรีและพื้นที่เชื่อมโยง ทั้งหน่วยงานภาครัฐบาล หน่วยงานภาคเอกชนและประชาชนในพื้นที่ รวมจำนวน 27 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1)การประเมินมาตรฐานหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ ผ่านการประเมิน 3 เกณฑ์ 2)น้ำพุร้อนบ้านหนองเจริญมีแร่ธาตุที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย น้ำพุร้อนผุดขึ้นตลอดทั้งปี พื้นที่ติดริมแม่น้ำแควน้อย มีธรรมชาติที่สมบูรณ์ แหล่งน้ำพุร้อนอยู่ใกล้เคียงชุมชนชาติพันธุ์ การเข้าถึงสะดวก 3)ข้อเสนอแนะประกอบด้วย 1) พัฒนาภูมิสถาปัตยกรรมและภูมิทัศน์ให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของพื้นที่ 2) พัฒนาโปรแกรม หรือกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบองค์รวม 3) ส่งเสริมการวิจัย

¹ โครงการวิจัยนี้ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะบริหารธุรกิจเพื่อสังคม ประจำปีงบประมาณ 2563 (This research was funded by Faculty of Business Administration for Society, Srinakharinwirot University, fiscal year 2020)

² ศูนย์การจัดการหลักสูตรระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจเพื่อสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (Undergraduate Program Management Center, Faculty of Business Administration for Society, Srinakharinwirot University)
Email: manirochana@gmail.com

เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่นำน้ำพุร้อนไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบอื่น 4) ยกกระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อน สิ่งอำนวยความสะดวก ระบบความปลอดภัย 5) พัฒนาความรู้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการ ให้บริการ 6) ส่งเสริมการสื่อสารการตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสร้างการรับรู้ทางการท่องเที่ยว 7) ร่วมมือกับจังหวัดสร้างตราสินค้าและ 8) สร้างความร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยวด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของ ชุมชนที่

คำสำคัญ: 1. พัฒนาศักยภาพ, 2. แหล่งน้ำพุร้อน, 3. การท่องเที่ยวมูลค่าสูง

Abstract

The objectives of this research were to assess the quality standard of natural hot spring, health tourism destination; to analyze the tourism resources in hot spring destinations; and to present guidelines to develop potentials of hot springs at Ban Nong Charoen, Kanchanaburi Province for high value tourism. Data collection tools were interviews, focus group discussions, participant observations, and health tourism quality standard assessment form of Ministry of Tourism and Sports for natural hot springs. Twenty-seven (27) key informants included stakeholders who were in government sector, private sector agencies and people involved in management of hot springs at Ban Nong Charoen, Kanchanaburi Province and connected areas. Content Analysis was used to analyze data.

The research findings showed that 1) In terms of the standard assessment of natural hot springs, health tourism destinations, the hot springs at Ban Nong Charoen met 3 assessment 2) Ban Nong Charoen hot springs contained minerals that were beneficial to the body hot springs springing up all year round; area next to Kwai Noi River having perfect nature; hot springs nearby ethnic community; convenient access. lack of local community participation in management. 3) Suggestions for the potential development of Ban Nong Charoen hot springs included: 1) Develop landscape architect and landscape match the characters of the area; 2) Develop holistic health tourism programs or activities and increase variety of activities in each age group; 3) promote research to develop new products that bring hot springs to wider variety of uses; 4) raise the standards of hot spring tourist attractions, facilities, safety system, environmentally friendly tourism management; 5) develop knowledge of health tourism and services of personnel working in tourist attractions;

6) promote health tourism marketing communication and create tourism awareness 7) cooperate with the Province to build a brand of health tourism city and create awareness among tourists; and 8) build cooperation in tourism management through the participation process of community in the area of Ban Nong Charoen Hot Spring and connected areas as well as cooperate with tourism partner organizations at both provincial and national levels.

Keywords: 1. Potential Development, 2. Hot Spring Destination, 3. High Value Tourism

1. บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) เป็นการท่องเที่ยวทางเลือกรูปแบบหนึ่งที่มีความนิยมจากนักท่องเที่ยวมาก โดยมีรูปแบบการท่องเที่ยว เพื่อเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามทางธรรมชาติ เพื่อพักผ่อนหย่อนใจรวมถึงการเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น โดยแบ่งเวลาส่วนหนึ่งจากการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและกิจกรรมรักษาฟื้นฟูสุขภาพ โดยทั่วไปแล้วการท่องเที่ยวสุขภาพจึงมีการจัดรายการท่องเที่ยวพักผ่อนท่ามกลางธรรมชาติ เพื่อเรียนรู้วิถีใช้พลังงานจากธรรมชาติมาบำบัดรักษาและสร้างเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิตให้สดชื่นผ่อนคลายเป็นการเพิ่มพูนพลังกำลังให้สมบูรณ์แข็งแรงปรับสภาพจิตใจและร่างกายให้สมดุลและสามารถนำกลับไปปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (สุรพล ศรีวิทยาและคณะ, 2546) การท่องเที่ยวในแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติในประเทศไทยเป็นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพรูปแบบหนึ่ง โดยมากจะใช้ประโยชน์ในการบำบัดรักษาและดูแลสุขภาพ โดยแหล่งน้ำพุร้อนของประเทศไทย มีจำนวนกว่า 112 แหล่ง กระจายอยู่ทั่วประเทศ (กรมทรัพยากรธรณี, 2559) ส่วนมากจะถูกใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการ การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและสุขภาพเป็นหลัก ส่วนใหญ่มีการบริหารจัดการโดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือการร่วมจัดการกันเองในชุมชน หรือหน่วยงานภาครัฐ เช่น กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ทั้งนี้แหล่งน้ำพุร้อนในหลายพื้นที่มีการพัฒนาพื้นที่โดยรอบเพื่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อบริการนักท่องเที่ยว จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น พบว่า การบริการและกิจกรรมพื้นฐานโดยมากจะเป็นการบริการอาบน้ำแร่ธรรมชาติ การบริการพื้นที่พักผ่อนและห้องพัก การจัดกิจกรรมทัศนศึกษา การบริการนันทนาการ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ได้แก่ การบริการนวดแผนไทย บริการร้านอาหารและเครื่องดื่ม ส่วนแหล่งน้ำพุร้อนในเขตอุทยานแห่งชาติที่อยู่ภายใต้การดูแลของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชจะมีการควบคุมมาตรฐานสิ่งแวดล้อมในระดับที่ค่อนข้างมีประสิทธิภาพ เพราะมีการจัดสรรทรัพยากรบุคคลในการดูแลรักษาเป็นประจำและต่อเนื่อง แต่แหล่งน้ำพุร้อนที่อยู่ภายใต้การดูแลขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น แม้จะเป็นหน่วยงานของรัฐเหมือนกันแต่ก็ได้รับการจัดสรรงบประมาณไม่สม่ำเสมอ บางแห่งได้รับงบประมาณมากทำให้

สามารถพัฒนาและสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกได้มากในขณะที่บางแห่งได้รับงบประมาณน้อย หรืออาจจะถูกละเลยทำให้พัฒนาได้น้อย รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกที่สร้างขึ้นมักไม่ได้มาตรฐาน ไม่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่และสภาพแวดล้อม อีกทั้งยังไม่มีมาตรการควบคุมใด ๆ ให้การพัฒนา หรือการบริหารจัดการเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมพบได้จากแหล่งน้ำพุร้อนในประเทศไทยส่วนมากมักมีแนวโน้มในการพัฒนาทางกายภาพมากเกินไปจนสูญเสีย หรือก่อให้เกิดผลกระทบทั้งทางธรรมชาติและเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งในขณะที่บางแหล่งสมควรมีการพัฒนาด้านกายภาพ สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการเพื่อให้สอดคล้องกับคุณภาพและศักยภาพในการใช้ประโยชน์ของแหล่งน้ำพุร้อน แต่กลับไม่ได้รับการเอาใจใส่และจัดสรรงบประมาณสนับสนุนจึงทำให้การพัฒนาเกิดขึ้นอย่างไม่เป็นระบบ (นิพล เชื้อเมืองพานและคณะ, 2557)

การเพิ่มคุณค่าและสร้างมูลค่าของแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนธรรมชาติเพื่อรองรับการท่องเที่ยวและเป็น การตอบสนองต่อนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศและรูปแบบการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวทางเลือกและการท่องเที่ยวที่มีความสนใจเฉพาะทางเฉพาะกลุ่มมากขึ้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาวิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวประเภท น้ำพุร้อนในมิติทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นผลิตภัณฑ์และบริการ (Tourism Products and Services) เพื่อสร้างภาพลักษณ์ของสถานที่ที่แสดงออกถึงจุดหมายปลายทางที่มีคุณภาพ มีการทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีคุณภาพของสิ่งแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ดี รวมทั้งสามารถนำเสนอภูมิปัญญาและวัฒนธรรมที่ สะท้อนอัตลักษณ์ความเป็นท้องถิ่นของแหล่งท่องเที่ยว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาศักยภาพของแหล่งน้ำพุร้อนและ นำเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพของแหล่งน้ำพุร้อนบ้านหนองเจริญ จังหวัดกาญจนบุรีสำหรับรองรับการ ท่องเที่ยวมูลค่าสูง รวมถึงสามารถสร้างประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยวและสามารถตอบสนองความต้องการ ของนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยรักษาไว้ซึ่งสภาพแวดล้อมและอัตลักษณ์ความเป็นท้องถิ่นของ แหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นไปที่การศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพโดยใช้แหล่งน้ำพุ ร้อนธรรมชาติ อัตลักษณ์ท้องถิ่น วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในพื้นที่มาสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงสุขภาพแบบองค์รวม รวมถึงการสร้างแบรนด์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพใกล้กรุงเทพฯ ซึ่งแหล่งน้ำพุร้อน ธรรมชาติบ้านหนองเจริญมีบ่อน้ำพุร้อนที่มีคุณภาพประโยชน์ต่อร่างกาย รวมถึงมีทิวทัศน์ที่สวยงามท่ามกลาง ธรรมชาติ มีแม่น้ำแควน้อยไหลผ่าน โดยผู้วิจัยคาดหวังว่าจะสามารถนำเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพของ แหล่งน้ำพุร้อนบ้านหนองเจริญ รวมถึงแหล่งน้ำพุร้อนในพื้นที่ใกล้เคียงและอาจจะขยายผลสู่ระดับภูมิภาค เพื่อให้แหล่งน้ำพุร้อนมีความพร้อมให้บริการตรงตามมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุ ร้อนธรรมชาติตามมาตรฐานของกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติตามมาตรฐานของกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
2. เพื่อวิเคราะห์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในแหล่งน้ำพุร้อนบ้านหนองเจริญ จังหวัดกาญจนบุรีและพื้นที่เชื่อมโยง
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพของแหล่งน้ำพุร้อนบ้านหนองเจริญ จังหวัดกาญจนบุรีสำหรับรองรับการท่องเที่ยวมูลค่าสูง

3.การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การจัดการแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติสำหรับการท่องเที่ยวที่นั่นประเด็นแรกที่ต้องจัดการ คือ มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ กรมการท่องเที่ยว (2557) ได้จัดทำคู่มือการตรวจประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ โดยในการประเมินคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาตินั้น ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ส่วน มีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 มาตรฐานหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ หมายถึง มาตรฐานในการให้บริการที่จำเป็นสำหรับแหล่งท่องเที่ยวที่มีการให้บริการน้ำพุร้อนธรรมชาติ เพราะการจัดการท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงความปลอดภัยต่อสุขภาพของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก มีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

เกณฑ์ 1 คุณภาพน้ำที่เหมาะสมในการให้บริการ มีสาระสำคัญในการพิจารณา คือ น้ำพุร้อนธรรมชาติที่จะนำมาให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เพื่อการอาบ หรือดื่ม เพื่อการรักษาโรคต้องมีคุณสมบัติทางเคมีและคุณสมบัติทางกายภาพและชีวภาพที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการรักษาทางการแพทย์

เกณฑ์ที่ 2 ห้องแช่น้ำพุร้อน บ่อแช่น้ำพุร้อน สระว่ายน้ำ มีสาระสำคัญในการพิจารณา คือ ห้องแช่น้ำพุร้อน บ่อแช่น้ำพุร้อน สระว่ายน้ำต้องมีการจัดการด้านความสะอาดอย่างถูกสุขลักษณะและจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นสำหรับการป้องกันอันตรายกับผู้ใช้บริการ

เกณฑ์ที่ 3 ห้องอาบน้ำ ห้องสุขา ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า มีสาระสำคัญที่ต้องพิจารณา คือ ต้องมีการจัดการด้านความสะอาดอย่างถูกสุขลักษณะและจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นสำหรับการป้องกันอันตรายกับผู้ใช้บริการ

เกณฑ์ที่ 4 การจัดการด้านความปลอดภัย มีสาระสำคัญที่ต้องพิจารณา คือ แหล่งท่องเที่ยวต้องมีความพร้อมในการป้องกันและรักษาความปลอดภัยตลอดเวลาที่ให้บริการ รวมไปถึงความสามารถในการปฐมพยาบาลให้กับนักท่องเที่ยวในกรณีที่เกิดอุบัติเหตุจากกิจกรรมการท่องเที่ยวได้

เกณฑ์ที่ 5 การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม มีสาระสำคัญในการพิจารณา คือ มีการจัดการด้านการจัดของเสียต่าง ๆ อย่างถูกต้องไม่ก่อให้เกิดมลพิษต่อแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติและพื้นที่โดยรอบและไม่รบกวนกิจกรรมการท่องเที่ยว รวมถึงการจัดการด้านสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อทัศนียภาพของลักษณะภูมิประเทศ

องค์ประกอบที่ 2 ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ หมายถึง การที่แหล่งท่องเที่ยวมีจุดดึงดูดความสนใจ เช่น มีเอกลักษณ์ในด้านต่าง ๆ มีศักยภาพในการรองรับการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและความสามารถในการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน มีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

เกณฑ์ที่ 1 แหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติมีจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยว มีสาระสำคัญในการพิจารณา คือ แหล่งท่องเที่ยวมีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติไม่มีการตัดแปลงจนทำให้สภาพธรรมชาติที่มีอยู่เดิมเปลี่ยนแปลงไปและสามารถเป็นจุดดึงดูดความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวได้

เกณฑ์ที่ 2 ศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว มีสาระสำคัญในการพิจารณา คือ บริเวณแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติและบริเวณโดยรอบมีศักยภาพที่จะสามารถรองรับนักท่องเที่ยวรวมถึงการพัฒนาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น

การจัดการแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติสำหรับการท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายที่มาใช้บริการด้วย เพื่อที่จะเตรียมแหล่งน้ำพุร้อน สิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะกับนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างด้วยการคำนึงถึงความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยความต้องการของนักท่องเที่ยว หมายถึง ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยว หรือองค์ประกอบการท่องเที่ยว Buhalis (2000) อธิบายว่า ความต้องการของนักท่องเที่ยวประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยว (Attraction) เป็นองค์ประกอบสำคัญในการท่องเที่ยวเนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวต้องมีสิ่งดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยี่ยมชม บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ระบุว่า การพิจารณาตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่ตนเองต้องการเดินทางไปท่องเที่ยวนั้น นักท่องเที่ยวจะพิจารณาตัดสินใจเลือกและมักจะติดตามด้วยลำดับความสำคัญของคำถามเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ได้แก่ นักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวที่ไหน เดินทางไปท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชมอะไร เดินทางไปท่องเที่ยวเมื่อไหร่ มีโปรแกรมท่องเที่ยวที่ชัดเจนก็จะทำให้การตัดสินใจในการเดินทางไปท่องเที่ยวง่ายขึ้น รวมถึงพิจารณาจากองค์ประกอบการท่องเที่ยวซึ่งนักท่องเที่ยวใช้ประกอบการก่อนตัดสินใจเลือกสถานที่เดินทาง หรือเลือกใช้บริการในแหล่งท่องเที่ยว มี 6 ด้าน มีดังนี้

1. ทรัพยากรท่องเที่ยว หรือสิ่งดึงดูดใจให้เกิดการเดินทางเข้าไปเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวและขึ้นอยู่กับความชื่นชอบของนักท่องเที่ยว
2. โครงสร้างพื้นฐานเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่นักท่องเที่ยวต้องใช้บริการระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว ได้แก่ ไฟฟ้าแสงสว่าง ระบบน้ำประปา ระบบสัญญาณโทรศัพท์ การสื่อสารไร้สาย ระบบจำกัดสิ่ง

ปฏิภน การคมนาคมสื่อสาร ถนน หรือเส้นทาง สนามบิน โรงพยาบาล รถไฟ สถานีรถประจำทางและสถานีรถไฟ เป็นต้น

3. การขนส่ง ได้แก่ พาหนะที่ใช้ในการบริการสำหรับรับส่งนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยว เช่น เรือ เครื่องบิน รถไฟ รถโดยสารประจำทาง เป็นต้น มีโครงข่ายเชื่อมต่อกันระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดหรือเชื่อมต่อกันระหว่างจังหวัด ยานพาหนะทั้งหลายมีสภาพพร้อมให้บริการ มีความสะดวกสบาย มีความปลอดภัยได้มาตรฐาน พนักงานมีความเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยว

4. การต้อนรับขับสู้ของเจ้าบ้าน หรือของคนในท้องถิ่นมีทัศนคติที่ดีให้การต้อนรับนักท่องเที่ยว โดยต้องแสดงออกถึงความสุภาพ ความเป็นมิตร ความจริงใจและซื่อสัตย์พร้อมที่จะคอยช่วยเหลือทำในสิ่งที่สามารถทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจและกลับไปบอกต่อว่าประเทศไทยมีแต่ผู้คนที่เปี่ยมมิตรและคงไม่มีนักท่องเที่ยวคนใดมีความสุขอย่างแน่นอน หากระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวรู้สึกไม่ได้รับการต้อนรับจากเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ผู้คนขาดรอยยิ้ม หรือความเป็นมิตรให้กับผู้มาเยือน

5. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว ความต้องการด้านความปลอดภัยอาจจะเป็ปัจจัยประการแรกก่อนตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยว แม้ว่าแหล่งท่องเที่ยวจะมีความสวยงามเพียงใด หากแหล่งเที่ยวนั้นขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน นักท่องเที่ยวอาจจะตัดสินใจเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่ปลอดภัยกว่า ดังนั้น รัฐบาล เจ้าของแหล่งท่องเที่ยวจึงต้องมีมาตรการสร้างความมั่นใจให้เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวทำให้รู้สึกว่าจะได้รับความสะดวกสบายปลอดภัยระหว่างเดินทางมาท่องเที่ยว

6. ผู้ให้บริการนำเที่ยว สำหรับนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการที่จะใช้บริการจากบริษัทนำเที่ยวเพื่อลดภาระขั้นตอนของตนเองจะพิจารณาจากชื่อเสียง การบริการ ภาพลักษณ์ของบริษัทจัดนำเที่ยวจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ให้นักท่องเที่ยวเชื่อมั่นและตัดสินใจใช้บริการจากบริษัทนำเที่ยว

นอกจากนี้ การจัดการภูมิทัศน์โดยการคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ (Carrying capacity) ในมิติต่าง ๆ ได้แก่ ระบบนิเวศวิทยา สิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมในการจัดการเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ (Participation) ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่ง เพราะเป็นผู้ที่จะได้รับผลประโยชน์และเสียผลประโยชน์จากการจัดการที่เกิดขึ้นโดยตรง หรืออาจเรียกว่า ผู้มีส่วนได้และผู้มีส่วนเสียจากการดำเนินโครงการสำหรับการมีส่วนร่วมของผู้อยู่อาศัยในพื้นที่มีหลายรูปแบบหลายระดับมีหน้าที่หลายประเภทและทุกคนสามารถเข้าร่วมตัดสินใจได้ ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการผลักดันให้เกิดการจัดการที่มีประสิทธิภาพและส่งผลกระทบทางลบน้อยที่สุด โดยเป้าหมายจากแรงผลักดันภายในชุมชนเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนให้ได้มากที่สุดซึ่งแนวทางการจัดการภูมิทัศน์โดยการยึดหลักในการเคารพลักษณะและภูมิทัศน์วัฒนธรรมของพื้นที่

จะส่งผลดีต่อการการวางแผนพัฒนาและจัดการองค์ประกอบทุกส่วนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแหล่งน้ำพุร้อนในภาคตะวันตกของประเทศไทยให้เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม โดยคำนึงประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

1. ด้านทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่อันประกอบด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งธรรมชาติและประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมที่มีพื้นฐานเกี่ยวกับธรรมชาติ
2. ด้านการบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายมุ่งไปสู่การจัดการแบบยั่งยืน โดยตระหนักถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องและมีการติดตามตรวจสอบผลกระทบดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการท่องเที่ยวนำไปสู่ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรการท่องเที่ยวและสังคมท้องถิ่น
3. ด้านการบริการต่าง ๆ ได้แก่ การบริการอาหาร ที่พัก ยานพาหนะ การนำเที่ยวและการบริการสื่อความหมายธรรมชาติ รวมไปถึงการจัดการด้านการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เหมาะสม
4. ด้านตลาดการท่องเที่ยวและการจัดการที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว
5. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน หรือองค์กรท้องถิ่นในลักษณะที่เหมาะสมและเอื้อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

4.ระเบียบวิธีวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) เป็นบุคลากรผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำพุร้อนบ้านหนองเจริญ จังหวัดกาญจนบุรีและพื้นที่เชื่อมโยง ทั้งหน่วยงานภาครัฐบาล หน่วยงานภาคเอกชนและประชาชนในพื้นที่ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงาน ดังนี้ (1) บุคลากรเทศบาลตำบลลิ้นถิ่น (2) พนักงานที่ให้บริการในสถานให้บริการน้ำพุร้อนหนองเจริญ (3) บุคลากรสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดกาญจนบุรี (4) บุคลากรของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานกาญจนบุรี (5) บุคลากรกรมทรัพยากรธรณี (6) บุคลากรการสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกาญจนบุรี (7) บุคลากรสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดกาญจนบุรี (8) พนักงานและมัคคุเทศก์ของบริษัทนำเที่ยวนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมาใช้บริการน้ำพุร้อนในจังหวัดกาญจนบุรี (9) ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียง (10) นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศที่ใช้บริการแหล่งน้ำพุร้อนบ้านหนองเจริญและแหล่งน้ำพุร้อนในจังหวัดกาญจนบุรี (11) ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แหล่งน้ำพุร้อนและพื้นที่เชื่อมโยง

2. การกำหนดจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลัก

การกำหนดจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักผู้วิจัยเลือกตามเกณฑ์ของ Nastasi and Schensul (2005); Miles and Huberman (1994) ซึ่งกำหนดว่า การสัมภาษณ์เชิงลึกสัมภาษณ์ประมาณ 5-30 คน การสนทนา

กลุ่มกลุ่มละประมาณ 5-10 คน และใช้หลักความพอเพียงของข้อมูล (Data sufficiency) ของ Onwuegbuzie and Leech (2007); Flick (1998) และความอิ่มตัวของข้อมูล (Data saturation) โดยงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การได้ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักซ้ำกันเกิน 5 คน แสดงว่า ข้อมูลอิ่มตัวมีขนาดเพียงพอต่อการหาข้อสรุปการวิจัย โดยการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดไว้ 40 คน เมื่อรวบรวมข้อมูลแล้วข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความซ้ำอยู่ที่จำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 27 คน เพราะเมื่อสัมภาษณ์ซ้ำ ๆ พบว่า ไม่มีอะไรเหลือให้เรียนรู้ได้อีกต่อไป (Nothing left to learn) อีกแล้วเกิดความซ้ำซ้อนของข้อมูล

3. วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้วิจัยใช้เทคนิคการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive selection) ใช้เกณฑ์ของ Spradley (1979); Rubin and Rubin (1995); Patton (1990) ที่กำหนดว่า (1) ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้ที่มีความรู้ มีความเกี่ยวข้อง หรือมีประสบการณ์ในเรื่องที่จะสัมภาษณ์โดยตรง (2) ยังปฏิบัติงาน หรือดำเนินชีวิตอยู่ในเรื่องนั้น ๆ ไม่ได้เลิก หรือวางมือไปแล้ว (3) มีความสมัครใจ เต็มใจและยินดีให้สัมภาษณ์ตามที่นักวิจัยต้องการและ (4) ผู้ให้ข้อมูลหลักจะต้องไม่ปฏิบัติงานแหวดวงเดียวกับผู้สัมภาษณ์ โดยการวิจัยครั้งนี้ มีบัญชีรายชื่อและตำแหน่งของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งน้ำพุร้อนและบุคคลที่ปฏิบัติงานในสถานบริการน้ำพุร้อนบ้านหนองเจริญอยู่แล้วและใช้ควบคู่กับวิธีการคัดเลือกแบบก้อนหิมะ (Snowball selection) เป็นการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีคุณสมบัติตามที่ต้องการโดยขอคำแนะนำจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่กำลังสัมภาษณ์อยู่ โดยขอให้ระบุรายชื่อบุคคลที่มีลักษณะที่ใกล้เคียงกันเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมให้ครบถ้วนและเพียงพอต่อการวิเคราะห์ โดยจะเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ที่มีความยินดีและสมัครใจเป็นผู้ให้ข้อมูลเท่านั้น

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structural interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) ในรูปแบบการสนทนา (Conversation) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) และใช้ร่วมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยประเด็นหลักในการสัมภาษณ์และการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ประเด็น ได้แก่ (1) ประเด็นศักยภาพการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 1.1) ด้านการเข้าถึง 1.2) ด้านที่พัก 1.3) ด้านกิจกรรมท่องเที่ยวในแหล่งน้ำพุร้อนและพื้นที่เชื่อมโยง 1.4) สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว 1.5) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 1.6) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน 1.7) ด้านการตลาดและ 1.8) การบริหารจัดการแหล่งน้ำพุร้อนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (2) มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ โดยใช้เกณฑ์ประเมินตามคู่มือการตรวจประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติของกรมท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2557) ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 มาตรฐานหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ มี 5 เกณฑ์ ได้แก่ เกณฑ์ คุณภาพที่

เหมาะสมในการให้บริการ เกณฑ์ 2 ห้องแช่น้ำพุร้อน/บ่อน้ำพุร้อน/สระว่ายน้ำ เกณฑ์ 3 ห้องอาบน้ำ/ห้อง
 สุขุ/ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้าและเกณฑ์ 4 การจัดการด้านความปลอดภัยและเกณฑ์ 5 การจัดการสิ่งแวดล้อม และ
 ส่วนที่ 2 ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำร้อนธรรมชาติ มี 3 เกณฑ์ ได้แก่ เกณฑ์ 1
 แหล่งน้ำพุร้อนมีจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยว เกณฑ์ 2 ศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวและเกณฑ์ 3 การ
 จัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยเก็บรวบรวมจาก 2 แหล่ง ประกอบด้วย (1) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ
 (Primary data) ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่มย่อยกับผู้ให้ข้อมูลหลักกับบุคลากร หรือผู้ที่มีส่วน
 เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งน้ำพุร้อนบ้านหนองเจริญ จังหวัดกาญจนบุรีและพื้นที่เชื่อมโยง ทั้งหน่วยงาน
 ภาครัฐบาลและหน่วยงานภาคเอกชน รวมถึงการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในแหล่งน้ำพุร้อนบ้านหนองเจริญและ
 (2) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ได้จากการค้นคว้าเอกสารและสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับซึ่งอยู่
 ในช่วงพ.ศ.2559-2563 โดยได้มาจากรายงานวิเคราะห์สถานการณ์การจัดทำข้อมูลเชิงพื้นที่จังหวัด
 กาญจนบุรี บทสัมภาษณ์ หรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนในจังหวัด
 กาญจนบุรีและบทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนในจังหวัดกาญจนบุรี หรือ
 การจัดการแหล่งน้ำพุร้อนในจังหวัดอื่น ๆ ที่ได้รับสนับสนุนทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม
 วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สทว.) หรือแหล่งทุนที่มีความน่าเชื่อถือได้และบทความวิจัยที่ได้รับการ
 เผยแพร่ในวารสารนานาชาติซึ่งอยู่ในฐาน Scopus และบทความวิจัยที่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการ
 TCI1 และ TCI2

6. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ข้อมูล

ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่มย่อยและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม
 จะต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้องตรงกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่การวิจัย ดังนั้น ข้อมูลที่ได้จึงมีความสำคัญผู้วิจัย
 จึงมีวิธีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลดังนี้

6.1 บันทึกพรรณนาอย่างละเอียดและนำเสนอพรรณนาให้เห็นภาพทุกแง่มุมเป็นข้อมูลส่วนที่
 เกิดขึ้นจริงตามที่นักวิจัยสังเกต หรือสัมภาษณ์พูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลมาเป็นส่วนที่ยังไม่ได้มีการปรุงแต่ง หรือใส่
 ความคิดเห็นของนักวิจัยลงไป

6.2 ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้ตรวจสอบด้วยตัวเอง (Member checks) โดยผู้สัมภาษณ์อ่านข้อมูล
 สะท้อนกลับประเด็นคำพูด หรือประเด็นของผู้ที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอีกครั้งเพื่อให้เกิดความชัดเจนในประเด็นนั้น ๆ
 และสอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า มีประเด็นนอกเหนือจากนี้ หรือไม่ทุกครั้งเมื่อจบการสัมภาษณ์แต่ละ
 ประเด็นซึ่งเป็นการตรวจสอบว่า ประเด็นที่นักวิจัยบันทึกไว้นั้นตรงกับที่ผู้ให้ข้อมูลหลักให้ข้อมูลหรือไม่ เมื่อ

ได้รับการยอมรับและยืนยันว่า ถูกต้องตรงตามความเป็นจริงแล้วก็เป็นการสร้างที่น่าเชื่อถือของข้อมูลได้เป็นอย่างมาก หรือหากมีข้อมูลใดบันทึกไม่ครบถ้วนผู้ให้ข้อมูลหลักก็เพิ่มเติมข้อมูลให้ครบถ้วนในประเด็นนั้น ๆ

6.3 การตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) เป็นแนวคิดของ Cohen and Manion (1994); Miles and Huberman (1994) ผู้วิจัยใช้เปรียบเทียบข้อค้นพบของปรากฏการณ์ที่ศึกษาจากแหล่งมุมมองที่ต่างกันซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูล หรือสิ่งที่ค้นพบในสนามการวิจัย โดยงานวิจัยนี้ผู้วิจัยตรวจสอบ MATP (Method, Analyst, Reviewer and Theory) M (วิธีการ) เป็นการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้มาจากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธีการที่แตกต่างกันเพื่อดูลักษณะและความสอดคล้องของข้อมูล A (ผู้วิเคราะห์ข้อมูล) การใช้ผู้วิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บมาจากภาคสนามจำนวน 3 คน ขึ้นไปต่างคนต่างวิเคราะห์ข้อมูลให้ได้ข้อค้นพบแล้วนำผลสรุปมาเปรียบเทียบกัน R (ผู้ตรวจทาน) การให้บุคคลต่าง ๆ ที่ไม่ใช่คณะนักวิจัยทำการทบทวนข้อค้นพบจากการวิเคราะห์ของผู้วิจัยซึ่งเป็นบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสนามวิจัย ผลการตรวจสอบวิธีนี้ทำให้ผู้วิจัยสามารถเรียนรู้ได้มากขึ้นทั้งในด้านความแม่นยำ ความสมบูรณ์และความน่าเชื่อถือ ในการวิเคราะห์ข้อมูลรวมถึงทำให้เกิดความคิด หรือการตีความใหม่ ๆ เพิ่มเติมด้วยและ T (ทฤษฎี) การใช้มุมมองของทฤษฎีที่ต่างกันมาพิจารณาตีความข้อมูลชุดเดียวกัน โดยใช้ทฤษฎีที่ต่าง ๆ กันมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเพื่อเปรียบเทียบข้อค้นพบสิ่งสำคัญ คือ การทำให้เกิดความเข้าใจข้อสันนิษฐาน (Assumption) และหลักทฤษฎีที่ใช้อ้างอิงว่ามีอิทธิพลต่อข้อค้นพบ (Finding) และการตีความ (Interpretation) ของงานวิจัย

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เป็นกระบวนการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทุก ๆ ประเภทและวิเคราะห์ข้อมูลตามหลักการของ Shank (2008); Baptiste (2001) กำหนดว่า การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมีหลักการดำเนินการร่วมกันอยู่ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย (1) การกำหนดวิธีการที่จะใช้วิเคราะห์ (2) จัดระบบจำแนกข้อมูล (3) ทำการเชื่อมโยงกลุ่มข้อมูลต่าง ๆ เข้าด้วยกันและ (4) นำเสนอผลการวิเคราะห์ และใช้หลักการของ รัตนะ บัวสนธ์ (2558) ร่วมด้วยกับขั้นตอนที่ 4 คือ การเขียนเชื่อมโยงข้อสรุปชั่วคราวที่ผ่านการตรวจสอบยืนยันแล้วเข้าด้วยกัน การเชื่อมโยงข้อสรุปชั่วคราวเชื่อมโยงตามลำดับของข้อสรุปแต่ละข้อสรุปเป็นบทสรุปย่อยและเชื่อมโยงบทสรุปย่อยแต่ละบทสรุปเข้าด้วยกันเป็นบทสรุปสุดท้ายและนำเสนอผลสรุปผลการวิจัยเป็นการบรรยายด้วยถ้อยคำความเรียง

5.ผลการวิจัย

1. สรุปผลประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติตามมาตรฐานของกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยใช้มาตรฐานของ กรมการท่องเที่ยว (2557) ประกอบด้วย 2 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 มาตรฐานหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ โดยระดับการประเมิน มี 2 มาตรฐาน ได้แก่ ผ่านการประเมิน หมายถึง ผ่านทั้ง 5 เกณฑ์ ส่วนต้องปรับปรุงการให้บริการ หมายถึง ไม่ผ่านเกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่ง ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ส่วนที่ 1 มาตรฐานหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ

เกณฑ์	คะแนนรวม (ร้อยละ)
เกณฑ์ที่ 1 คุณภาพน้ำที่เหมาะสมในการให้บริการ	ผ่านประเมิน
เกณฑ์ที่ 2 ห้องแช่น้ำพุร้อน/บ่อแช่น้ำพุร้อน/สระว่ายน้ำ	ผ่านประเมิน
เกณฑ์ที่ 3 ห้องอาบน้ำ/ห้องสุขา/ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า	ผ่านประเมิน
เกณฑ์ที่ 4 การจัดการด้านความปลอดภัย	ต้องปรับปรุงมาตรฐาน
เกณฑ์ที่ 5 การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม	ต้องปรับปรุงมาตรฐาน
สรุปผลการประเมิน	ต้องปรับปรุงการให้บริการ

จากตารางที่ 1 พบว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ เกณฑ์ที่ 4 การจัดการด้านความปลอดภัยต้องปรับปรุงมาตรฐาน โดยแหล่งท่องเที่ยวต้องมีความพร้อมในการป้องกันและรักษาความปลอดภัยตลอดระยะเวลาที่ให้บริการ รวมไปถึงความสามารถในการปฐมพยาบาลให้กับนักท่องเที่ยวอันเนื่องมาจากอุบัติเหตุที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ โดยเตรียมความพร้อมดังนี้ (1) แหล่งบริการน้ำพุร้อนต้องมีระบบป้องกันและเตือนภัยที่มีประสิทธิภาพและพร้อมที่จะใช้งาน (2) ติดตั้งอุปกรณ์ดับเพลิงที่มีประสิทธิภาพและพร้อมใช้งานตลอดเวลา (3) จัดเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยดูแลทั้งบริเวณทั้งในและนอกพื้นที่ให้บริการน้ำพุร้อน มีโทรศัพท์พร้อมแจ้งเหตุชัดเจนที่พร้อมใช้งานตลอดเวลา (4) มีห้องพยาบาลและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่อยู่ในสภาพที่พร้อมจะใช้งานตลอดเวลาที่ให้บริการ รวมถึง (5) อบรมทักษะบุคลากรให้มีความรู้ในการปฐมพยาบาลเพื่อช่วยเหลือนักท่องเที่ยวหากมีเหตุฉุกเฉินและเกณฑ์ที่ 5 การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม โดยแหล่งท่องเที่ยวบริการน้ำพุร้อนต้องมีการจัดการด้านกำจัดของเสียต่าง ๆ อย่างถูกต้อง ไม่ก่อให้เกิดมลพิษด้านต่าง ๆ ต่อแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติและพื้นที่โดยรอบและไม่รบกวนกิจกรรมการท่องเที่ยว รวมถึงการจัดการด้านสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อทัศนียภาพของลักษณะภูมิประเทศ โดยเตรียมความ

พร้อมดังนี้ (1) การขุดเจาะและการสูบน้ำเพื่อการใช้ประโยชน์ใด ๆ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติน้ำบาดาล (2) จัดเตรียมถังขยะบริเวณพื้นที่ให้บริการมีจำนวนเพียงพอ มีสภาพดีมีขีดไม่ส่งกลิ่น หรือทำให้เสียทัศนียภาพ (3) มีระบบการจัดเก็บขยะและสิ่งปฏิกูลที่ถูกสุขลักษณะและไม่รบกวนกิจกรรมการท่องเที่ยว (4) มีระบบการจัดการน้ำเสียที่ถูกหลักสุขาภิบาลและ (5) มีแผนการติดตามด้านผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 2 มาตรฐานหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ มีเกณฑ์การประเมิน 5 มาตรฐาน ได้แก่ คะแนนรวมมากกว่า 100 คะแนน คิดเป็นร้อยละมากกว่า 80 แสดงว่า "ระดับมาตรฐานดีเยี่ยม" (2) คะแนนรวมอยู่ระหว่าง 89-100 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 71-80 แสดงว่า "ระดับมาตรฐานดีมาก" (3) คะแนนรวมอยู่ระหว่าง 76-88 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 61-70 แสดงว่า "ระดับมาตรฐานดี" (4) คะแนนรวมอยู่ระหว่าง 62-75 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 51-60 แสดงว่า "ระดับมาตรฐานปานกลาง" และ (5) คะแนนรวมน้อยกว่า 62 คะแนน คิดเป็นร้อยละน้อยกว่า 50 แสดงว่า "ระดับมาตรฐานต่ำ" ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ส่วนที่ 2 มาตรฐานหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ

เกณฑ์	คะแนนรวม (ร้อยละ)
เกณฑ์ที่ 1 แหล่งน้ำพุร้อนมีจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยว	35
เกณฑ์ที่ 2 ศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว	16
เกณฑ์ที่ 3 การจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน	41
รวม	92
สรุปผลการประเมิน	ดีมาก

จากตารางที่ 1 พบว่า แหล่งน้ำพุร้อนบ้านหนองเจริญ จังหวัดกาญจนบุรี มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ไม่มีการตัดแปลงจนทำให้สภาพธรรมชาติที่มีอยู่เดิมเปลี่ยนไปสิ่งนี้จึงเป็นจุดดึงดูดความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวได้ดี บริเวณแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติที่มีไว้ให้บริการและบริเวณโดยรอบมีศักยภาพที่จะสามารถรองรับนักท่องเที่ยวรวมถึงการพัฒนาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น แหล่งบริการน้ำพุร้อนมีจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืนหลักเกณฑ์ก่อให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติซึ่งอาจทำให้เกิดความเสื่อมโทรม หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติเดิม รวมไปถึงการขัดต่อลักษณะภูมิประเทศ หรือความเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นและให้ชุมชนได้เป็นส่วนหนึ่งในการท่องเที่ยวตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวของตนส่งเสริมให้เกิดการใช้ประโยชน์ของพื้นที่อย่างยั่งยืน

2. ผลวิเคราะห์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในแหล่งน้ำพุร้อนบ้านหนองเจริญ จังหวัดกาญจนบุรีและพื้นที่เชื่อมโยง

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยของวัตถุประสงค์ที่ 2 โดยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อยและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม รวมถึงการสังเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ โดยรวบรวมข้อมูลซึ่งอยู่ในช่วงพ.ศ.2559-2563 และนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT ดังแสดงในตารางที่ 3 และตารางที่ 4

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์จุดอ่อน (Weaknesses) และจุดแข็ง (Strengths) ของการท่องเที่ยวในแหล่งน้ำพุร้อนบ้านหนองเจริญและพื้นที่เชื่อมโยง

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
S ₁ น้ำพุร้อนมีตลอดทั้งปี	W ₁ ขาดใช้ประโยชน์จากทุนทางทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่อย่างเต็มประสิทธิภาพ ได้แก่ สร้างเส้นทางศึกษาธรรมชาติริมแม่น้ำแควน้อย กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนผลไม้ ท่องเที่ยวหมู่บ้านชาติพันธุ์ เป็นต้น
S ₂ ที่ตั้งของบ่อน้ำพุร้อนอยู่ในแหล่งธรรมชาติที่สมบูรณ์	W ₂ การบริหารจัดการขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่
S ₃ ที่ตั้งของแหล่งบริการน้ำพุร้อนอยู่ในแหล่งธรรมชาติป่าไม้ อันอุดมสมบูรณ์และวัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น	W ₃ ขาดการจัดภูมิทัศน์บริเวณโดยรอบให้มีความร่มรื่นกลมกลืนกับธรรมชาติที่อยู่แวดล้อม
S ₄ แหล่งบริการน้ำพุร้อนมีทิวทัศน์ทางธรรมชาติที่สวยงามติดแม่น้ำแควน้อย	W ₄ ขาดกริ่งสัญญาขอความช่วยเหลือในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินในห้อง บ่อแช่น้ำร้อนและห้องต่าง ๆ ที่จัดไว้บริการ
S ₅ น้ำพุร้อนบ้านหนองเจริญมีแร่ธาตุซัลเฟต คลอไรด์ โซเดียมและแร่ธาตุอื่น ๆ ซึ่งไม่เกินค่ามาตรฐาน โดยธาตุต่าง ๆ เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย ดังนี้ น้ำพุร้อนมีแร่ธาตุที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย เช่น ช่วยรักษาสมดุลของความเป็นกรด-ด่างของร่างกาย เพิ่มประสิทธิภาพของการเผาผลาญอาหาร บำรุงและความคุมความชุ่มชื้นของเซลล์ผิว รักษาสมดุลของน้ำในร่างกาย ช่วยระบบการรับส่งประสาทความรู้สึกระบบขับถ่าย เป็นยาระบาย กระตุ้นการผลิตเปลี่ยนของเซลล์ผิวหนังให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ช่วยให้เลือดแข็งตัวป้องกันเลือดไหลไม่หยุดช่วยในการเจริญเติบโตของกระดูก และทำความสะอาดผิวได้ลึกถึงรูขุมขน	W ₅ ขาดบ่อแช่ส่วนตัวและต้องทำการล้างทำความสะอาดบ่อด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรคทุกครั้งหลังการใช้บริการ
S ₆ มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอัตลักษณ์เฉพาะ เช่น ธรรมชาติ กลุ่มชาติพันธุ์ เป็นต้น	W ₆ ขาดสถานพยาบาล หรือห้องพยาบาลและอุปกรณ์ต่าง ๆ สำหรับเตรียมความพร้อมหากมีอุบัติเหตุ หรือเหตุฉุกเฉินเกิดขึ้น
S ₇ พื้นที่เชื่อมโยงมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักของ	W ₇ ขาดแผนการติดตามด้านผลกระทบสิ่งแวดล้อม
	W ₈ เจ้าหน้าที่มีไว้บริการมีน้อยเมื่อเทียบกับพื้นที่ของสถานบริการและจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ
	W ₉ ขาดการดำเนินการที่เพิ่มมูลค่าเชิงพาณิชย์ให้กับแหล่งน้ำพุร้อน
	W ₁₀ ภูมิสถาปัตยกรรมและภูมิทัศน์ของแหล่งบริการน้ำพุร้อนไม่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของพื้นที่
	W ₁₁ บุคลากร หรือพนักงานขาดความเข้าใจในการจัดการ

<p>นักท่องเที่ยว ทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ อุทยานแห่งชาติ และแหล่งประวัติศาสตร์สงครามโลกครั้งที่ 2 “หมู่บ้านไคกะ ต่าว” เป็นภาษามอญแปลว่า น้ำพุร้อน ทหารญี่ปุ่นตั้งค่ายพัก และตั้งค่ายพักแรมเลียตามริมแม่น้ำแควน้อยจนถึงหมู่บ้าน ไคกะต่าวและทหารญี่ปุ่นนิยมมาลงแช่น้ำที่น้ำพุร้อนหนอง เจริญแห่งนี้เป็นประจำ</p> <p>S₈ พื้นที่มีศักยภาพเชิงพื้นที่ที่สามารถขยายการบริการเป็นเชิง พาณิชยได้</p> <p>S₉ การเข้าถึงมีความสะดวก แหล่งน้ำพุร้อนอยู่ไม่ไกลถนนเส้น หลัก</p>	<p>ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ</p> <p>W₁₂ กิจกรรมการท่องเที่ยวไม่หลากหลาย ทั้ง ๆ ที่พื้นที่มี ศักยภาพ</p> <p>W₁₃ การทำการตลาดเป็นการสื่อสารในสื่อเก่าซึ่งอาจทำให้ การสื่อสารไปไม่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย</p> <p>W₁₄ ขาดกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างภาคีการท่องเที่ยว เชิงสุขภาพในพื้นที่ด้วยกัน รวมถึงเครือข่ายภาคีการท่องเที่ยว ประเภทน้ำพุร้อนในระดับประเทศ</p> <p>W₁₅ องค์ประกอบการท่องเที่ยวไม่ครบตามมาตรฐานคุณภาพ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนร้อนธรรมชาติ</p> <p>W₁₅ พื้นที่ที่จอดรถมีจำนวนจำกัด</p> <p>W₁₆ พื้นที่ที่ให้บริการน้ำพุร้อนเป็นพื้นที่โล่ง พื้นที่ส่วนใหญ่ไม่มีหลังคาบังความร้อนของแสงแดดในช่วงกลางวัน หรือ อาคารบริการรองรับการบริการนักท่องเที่ยวทำให้ช่วงการใช้ บริการสั้นลงได้เฉพาะช่วงเช้าและช่วงเย็นเท่านั้น</p> <p>W₁₇ ขาดอาคาร หรือสถานที่สำหรับรองรับนักท่องเที่ยวที่ ต้องการความเป็นส่วนตัว หรือสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ควบคู่กับการให้บริการแช่น้ำพุร้อน</p> <p>W₁₈ ให้ความสำคัญกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และ การท่องเที่ยวอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมน้อยมาก</p>
--	--

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) ของการท่องเที่ยวในแหล่งน้ำพุ ร้อนบ้านหนองเจริญและพื้นที่เชื่อมโยง

โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
<p>O₁ แนวโน้มพฤติกรรมนักท่องเที่ยวหลังการระบาดของ COVID-19 คือ เดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่ห่าง จากกรุงเทพมหานคร</p>	<p>T₁ จังหวัดกาญจนบุรี มีแหล่งให้บริการน้ำพุร้อนมากกว่า 5 แหล่ง โดยบางแหล่งเป็นการดำเนินการของเอกชนซึ่งมีการ ให้บริการที่เป็นระบบและอยู่ในเครือข่ายของธุรกิจโรงแรม</p>
<p>O₂ แนวโน้มการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมี เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง</p>	<p>T₂ การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ทำให้นักท่องเที่ยวมีความกังวลเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพและความ ปลอดภัยในการใช้บริการ</p>
<p>O₃ โครงสร้างประชากรโลกและประเทศไทยมีสัดส่วนของ ประชากรสูงอายุเพิ่มมากขึ้น</p>	<p>T₃ งบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐบาลสำหรับสนับสนุน</p>

<p>O₄ แนวโน้มมาตรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพิ่มมากขึ้นและยิ่งทวีเพิ่มมากขึ้น</p> <p>O₅ จังหวัดกาญจนบุรีมีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์สงคราม การท่องเที่ยวเชิงผจญภัยและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ</p> <p>O₆ แผนพัฒนาจังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ.2561-2565 ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามอัตลักษณ์และการท่องเที่ยวคุณภาพ</p> <p>O₇ จังหวัดกาญจนบุรีมีเขตอุทยานแห่งชาติเอราวัณเป็นแม่เหล็กในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</p> <p>O₈ จังหวัดกาญจนบุรีมีพุน้ำร้อนหลายแห่งและแต่ละแห่งมีพุน้ำร้อนที่แร่ธาตุในการส่งเสริมสุขภาพต่างกันจึงเป็นแม่เหล็กในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี</p> <p>O₉ มี Social Media เช่น facebook, instagram, twitter, youtube เป็นต้น ทำให้การ PR รวดเร็ว ไม่มีค่าใช้จ่ายและกระจายข่าวได้กว้างขวางขึ้น</p> <p>O₁₀ หน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยวมีนโยบาย หรือ มาตรการรองรับมาตรฐานการจัดการการท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความมั่นใจในการท่องเที่ยว เช่น มาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อน, Clean Food Good Taste Plus, มาตรฐานสินค้าที่ระลึกทางการท่องเที่ยว, มาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัย หรือ SHA เป็นต้น</p> <p>O₁₁ การเดินทางท่องเที่ยวในอนาคตเป็นการเดินทางภายในครอบครัวเพิ่มมากขึ้นซึ่งผสมทุกช่วงวัยเป็นการระมัดระวังเรื่องสุขอนามัย เพราะการท่องเที่ยวเกี่ยวกับบุคคลอื่นอาจจะมีโอกาสได้รับเชื้อไวรัส COVID-19</p> <p>O₁₂ เครือข่ายผู้ประกอบการธุรกิจส่งเสริมสุขภาพมีความเข้มแข็งและเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ</p> <p>O₁₃ จังหวัดกาญจนบุรีมีพื้นที่ติดกับสาธารณสุขรัฐแห่งสหภาพเมียนมาซึ่งในอนาคตข้างหน้าอาจจะมีนักท่องเที่ยวจากสาธารณสุขรัฐแห่งสหภาพเมียนมาเข้ามาท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อน</p>	<p>การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อาคารและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ในแหล่งบริการน้ำพุร้อนไม่เพียงพอต่อการพัฒนาเพื่อยกระดับการบริการสำหรับการท่องเที่ยวคุณภาพสูง</p> <p>T₄ จำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศอาจจะลดลงช่วง 1- 2 ปี หลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19</p> <p>T₅ ความไม่แน่นอนของปริมาณน้ำพุร้อน หากการเปลี่ยนแปลงทางธรณีวิทยา หรือการก่อสร้างอาคารใหญ่ ๆ ซึ่งอาจจะทำให้น้ำพุร้อนมีปริมาณน้อยลงเหมือนในพื้นที่อื่น</p> <p>T₆ การเดินทางระหว่างแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดบางพื้นที่ไม่สะดวกสบาย เช่น พื้นถนนเป็นลูกรัง ขาดป้ายบอกทางจากถนนเส้นหลัก เป็นต้น</p>
---	---

3. นำเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพของแหล่งน้ำพุร้อนบ้านหนองเจริญ จังหวัดกาญจนบุรี สำหรับรองรับการท่องเที่ยวมูลค่าสูง

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์จากวัตถุประสงค์ที่ 1 และ 2 มาจัดทำแนวทางการพัฒนาด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ด้วย TOWS Matrix และนำเสนอเป็นกลยุทธ์เชิงรุก กลยุทธ์เชิงแก้ไข กลยุทธ์เชิงป้องกันและกลยุทธ์เชิงตั้งรับ ดังแสดงในตารางที่ 5 และตารางที่ 6

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์กลยุทธ์เชิงรุก (SO Strategy) และกลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO Strategy) ของการพัฒนาศักยภาพของแหล่งน้ำพุร้อนบ้านหนองเจริญและพื้นที่เชื่อมโยง

กลยุทธ์เชิงรุก (SO Strategy)	กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO Strategy)
<p>1. สร้างมูลค่าเพิ่มยกระดับน้ำพุร้อนที่มีแร่ธาตุสำคัญต่อการพัฒนาสุขภาพให้มีความหลากหลายของผลิตภัณฑ์และบริการเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มเล็ก ๆ เป็นการท่องเที่ยวมูลค่าสูง โดยให้กิจกรรมครอบคลุมผู้รับบริการทุกช่วงวัย (S₅O₂O₃O₄O₁₁)</p> <p>2. พัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบองค์รวม โดยมีกิจกรรมการรับบริการเชิงสุขภาพในแหล่งน้ำพุร้อน การท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นอาหารสุขภาพและเป็นผลผลิตของชุมชน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่เชื่อมโยง การท่องเที่ยวสัมผัสวิถีชีวิตชุมชนชาติพันธุ์ท้องถิ่น โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ นักท่องเที่ยวจากกรุงเทพฯ (S₁S₂S₃S₄S₆O₂)</p> <p>3. ส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่นำน้ำพุร้อนไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบอื่น ๆ ให้หลากหลายเพิ่มมากขึ้น เช่น การอุปโภค-บริโภค การนำไปเป็นส่วนผสมของผลิตภัณฑ์ในชุมชนและทำให้เกิดสรรพคุณทางการรักษา หรือการบำรุงสุขภาพให้ดีขึ้น เป็นต้น (S₁S₅O₃O₄)</p> <p>4. การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบองค์รวม โดยคงความเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์และความดั้งเดิม กิจกรรมสามารถสื่อความหมายและนำเสนอเรื่องราวประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตเพื่อสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างให้กับนักท่องเที่ยว (S₁S₂S₃S₄S₅S₆S₇S₈O₂O₄O₅O₆O₇)</p>	<p>1. จัดทำกฎหมาย หรือข้อบังคับสำหรับรองรับการเปิดโอกาสให้หน่วยงานภาคเอกชนที่มีศักยภาพร่วมลงทุนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบบูรณาการแบบครบวงจร W₁₁W₁₆O₆ พัฒนาการความรู้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการให้บริการของบุคลากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ปฏิบัติงานในแหล่งท่องเที่ยวพุร้อน (W₁W₂W₃W₉W₁₄W₁₆O₁₂)</p> <p>2. ส่งเสริมการสื่อสารการตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสร้างการรับรู้ทางการท่องเที่ยวและกระตุ้นความต้องการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย (W₁₃O₉)</p> <p>3. ยกระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวพุร้อน สิ่งอำนวยความสะดวกและระบบความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวและจัดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (W₅W₇W₁₅O₆O₁₀)</p> <p>4. พัฒนาการรู้รวมถึงการส่งเสริมผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่เชื่อมโยงให้เป็นผู้ประกอบการสร้างสรรค์ยกระดับผลิตภัณฑ์และบริการคุณภาพสูงสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวคุณภาพสูง (W₁W₃W₇W₉W₁₀W₁₁W₁₂W₁₅O₆O₁₀O₁₂)</p> <p>5. หน่วยงานภาครัฐบาลพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่อำนวยความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยว เช่น ระบบไฟฟ้าส่องสว่างในพื้นที่สาธารณะ ถนนที่สะดวกสบายในการเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนบุคคล ป้ายสัญญาณบอกทาง/แหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจนในถนนเส้นหลักและระบบการสื่อสาร เป็นต้น (W₁₈O₄O₅O₈O₁₀O₁₁)</p>

<p>5. สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐบาลระดับจังหวัด และเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวทั้งหน่วยงานภาครัฐบาลและหน่วยงานภาคเอกชนจัดทำคลัสเตอร์การท่องเที่ยว (Tourism Cluster) เน้นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัด กาญจนบุรี หรือคลัสเตอร์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของกลุ่ม จังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1 (S₇S₈O₂O₅O₆O₇O₈)</p> <p>6. ส่งเสริมการตรวจประเมินและรับรองมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวปลอดภัยมาตรฐานสากลและเข้าการรับรองมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัย SHA รวมถึงทุก ๆ มาตรฐานที่เป็นมาตรฐานสากล หรือการรับรองมาตรฐานภายในประเทศและมีการประเมินอย่างต่อเนื่องและเผยแพร่ในนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเกิดความมั่นใจโดยนำเสนอผ่านสื่อ Social Media (S₅O₉O₁₀)</p> <p>7. ส่งเสริมการสร้างตราสินค้าเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสร้างการรับรู้ให้กับนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย (S₁S₂S₃S₄S₅S₆S₇S₉O₅O₆O₇O₈)</p> <p>8. สร้างความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยเน้นมีส่วนร่วมของชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ของแหล่งน้ำพุร้อนบ้านหนองเจริญและพื้นที่เชื่อมโยงและร่วมมือกับองค์กรภาคีการท่องเที่ยวทั้งในระดับจังหวัดและระดับประเทศ (S₃S₆S₇O₁₂)</p>	<p>6. จัดทำแผนพัฒนาและเพิ่มสัดส่วนกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและการจัดการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ (W₁₉O₆O₇O₈O₁₀O₁₂)</p> <p>7. สร้างอาคารบริการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบครบวงจรทั้งการบริการนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่และการบริการแบบส่วนตัว โดยอาคารบริการสะท้อนความเป็นอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของพื้นที่ธรรมชาติ วัฒนธรรมและความเป็นชาติพันธุ์ของพื้นที่ (W₅W₆W₁₀W₁₅W₁₇O₁O₂O₃O₄O₁₁)</p>
--	--

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์แนวทางเชิงป้องกัน (ST Strategy) และกลยุทธ์เชิงรับ (WT Strategy) ของการพัฒนาศักยภาพของแหล่งน้ำพุร้อนบ้านหนองเจริญและพื้นที่เชื่อมโยง

กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST Strategy)	กลยุทธ์เชิงรับ (WT Strategy)
<p>1. พัฒนาโปรแกรม ผลิตภัณฑ์บริการเชิงสุขภาพที่นำอัตลักษณ์โดดเด่นแร่ธาตุ ความสมบูรณ์ของผืนป่า พื้นที่ดัดริ่มแม่น้ำแควน้อย ชุมชนชาติพันธุ์ สวนผลไม้ อาหารสุขภาพ และอัตลักษณ์อื่น ๆ ของแหล่งน้ำพุร้อนหนองเจริญมาสร้างเป็นจุดขายซึ่งแตกต่างจากรายอื่น (S₁S₂S₃S₄S₅S₆S₈T₁)</p> <p>2. ส่งเสริมการสื่อสารการตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสร้างการรับรู้ทางการท่องเที่ยวและกระตุ้นความต้องการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยว</p>	<p>1. สำรวจแหล่งน้ำพุร้อนในจังหวัดกาญจนบุรีที่มีแร่ธาตุใกล้เคียงกับบ่อน้ำพุร้อนหนองเจริญเพื่อสร้างความร่วมมือการซื้อน้ำพุร้อนมาใช้ในกรณีที่น้ำพุร้อนของบ่อน้ำพุร้อนบ้านหนองเจริญลดน้อยลง (W₁₄T₅)</p> <p>2. พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบองค์รวม โดยจัดโปรแกรม หรือผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวและบริการสุขภาพที่หลากหลายบนฐานทรัพยากรของพื้นที่บ้านหนองเจริญ เช่น สร้างเส้นทางศึกษาธรรมชาติริมแม่น้ำแควน้อย กิจกรรมการ</p>

จังหวัดใกล้เคียง (S ₁ S ₂ S ₃ S ₄ S ₅ S ₆ S ₈ T ₄)	ท่องเที่ยวเชิงเกษตร สวนผลไม้ ท่องเที่ยวหมู่บ้านชาติพันธุ์ เป็นต้น (W ₁ W ₉ W ₁₂ W ₁₄ T ₅)
---	--

6.อภิปรายผล

1. การประเมินมาตรฐานหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติผ่านการประเมิน 3 เกณฑ์ ได้แก่ เกณฑ์ที่ 1 คุณภาพน้ำที่เหมาะสมในการให้บริการ เกณฑ์ที่ 2 ห้องแช่น้ำพุร้อน/บ่อแช่น้ำพุร้อน/สระว่ายน้ำ เกณฑ์ที่ 3 ห้องอาบน้ำ/ห้องสุขา/ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า ทั้งนี้เป็นเพราะ (1) น้ำพุร้อนธรรมชาติบ้านหนองเจริญที่จะนำมาให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเพื่อการอาบมีคุณสมบัติทางเคมีและคุณสมบัติทางกายภาพและชีวภาพที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการรักษาทางการแพทย์ (2) ห้องน้ำ/บ่อน้ำ/สระว่ายน้ำมีการจัดการด้านความสะอาดอย่างถูกสุขลักษณะและจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นสำหรับการป้องกันอันตรายกับผู้ใช้บริการอันเนื่องมาจากอุบัติเหตุที่เกิดจากการแช่น้ำพุร้อนและไม่ก่อให้เกิดการแพร่เชื้อโรคต่อผู้ใช้บริการและ (3) ต้องมีการจัดการด้านความสะอาดอย่างถูกสุขลักษณะและจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นสำหรับการป้องกันอันตรายกับผู้ใช้บริการอันเนื่องมาจากอุบัติเหตุที่เกิดจากการแช่น้ำพุร้อน โดยสอดคล้องกับคู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติของกรมการท่องเที่ยว (2557) นอกจากนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระศักดิ์ อุดมโชคและคณะ (2557) พบว่า มีแหล่งน้ำพุร้อนที่มีคุณภาพน้ำโดยทั่วไปอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานการผลิตน้ำดื่ม น้ำแร่

ส่วนเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุง 2 เกณฑ์ ได้แก่ เกณฑ์ที่ 4 การจัดการด้านความปลอดภัยและเกณฑ์ที่ 5 การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เป็นเพราะ (1) มีบุคลากรน้อยมากและยังขาดความพร้อมในการป้องกันและรักษาความปลอดภัยตลอดระยะเวลาที่ให้บริการรวมถึงความสามารถในการปฐมพยาบาลให้กับนักท่องเที่ยวซึ่งอาจจะเกิดอุบัติเหตุที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ (2) การจัดการด้านกำจัดของเสียต่าง ๆ ที่ทำให้ไม่ก่อให้เกิดมลพิษด้านต่าง ๆ ต่อแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติและพื้นที่โดยรอบยังมีดีพอ รวมถึงรูปทรงอาคารไม่สอดคล้องกับทัศนียภาพของลักษณะภูมิประเทศ โดยเกณฑ์ทั้งสองไม่เป็นไปตามเกณฑ์ในคู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติของ กรมการท่องเที่ยว (2557)

2. น้ำพุร้อนบ้านหนองเจริญมีแร่ธาตุจากการตรวจสอบแร่ธาตุในน้ำพุร้อนพบแร่ธาตุซัลเฟต คลอไรด์ และธาตุโซเดียมและสารอื่น ๆ ซึ่งไม่เกินค่ามาตรฐาน โดยธาตุต่าง ๆ เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย ดังนี้ ช่วยรักษาสมดุลของความเป็นกรด-ด่างของร่างกาย เพิ่มประสิทธิภาพของการเผาผลาญอาหาร บำรุงและควบคุมความชุ่มชื้นของเซลล์ รักษากระบวนสมดุลของน้ำในร่างกาย กระตุ้นการผลัดเปลี่ยนของเซลล์ผิวหนังให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นและช่วยในการเจริญเติบโตของกระดูก น้ำพุร้อนผุดขึ้นตลอดทั้งปี พื้นที่ติดริมแม่น้ำแควน้อย มีธรรมชาติที่สมบูรณ์ แหล่งน้ำพุร้อนอยู่ใกล้เคียงชุมชนชาติพันธุ์ การเข้าถึงสะดวก ทั้งนี้เป็นลักษณะทาง

ธรณีวิทยาใต้ดิน รวมทั้งโครงสร้างทางธรณีวิทยาในพื้นที่การแบ่งขอบเขตของหินโดยเฉพาะบริเวณที่เป็นเขตของรอยเลื่อนที่เกิดระหว่างหินปูนกับหินดินดานบริเวณที่เป็นรอยเลื่อนกับพบหินอ่อนกับหินชนวน แสดงถึงศักยภาพว่าเกิดจากแรงบีบอัดจากหินแกรนิตระดับลึกซึ่งแสดงถึงยังมีศักยภาพของน้ำพุร้อนบริเวณจังหวัดกาญจนบุรีซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระศักดิ์ อุดมโชคและคณะ (2557) พบว่า มีแหล่งน้ำพุร้อนที่มีคุณภาพน้ำโดยทั่วไปอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานการผลิตน้ำดื่มน้ำแร่ นอกจากนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถพร หอมจันทร์และคณะ (2557) พบว่า คุณภาพน้ำพุร้อนมีอุณหภูมิประมาณ 48 องศาเซลเซียส คุณภาพน้ำโดยทั่วไปไม่เกินมาตรฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิพล เชื้อเมืองพานและคณะ (2557) พบว่า แหล่งน้ำพุร้อนที่เกิดจากการแทรกดันของน้ำขึ้นมาตามแนวรอยเลื่อนด้านเจดีย์สามองค์ซึ่งวางตัวในแนวเดียวกันกับแม่น้ำแควน้อย น้ำร้อนที่แทรกดันขึ้นมาตามแนวรอยแตกของหินผุดบริเวณกลางแม่น้ำแควน้อย น้ำพุร้อนมีอัตราการเกิดที่สม่ำเสมอโดยมีอัตราการเกิดประมาณ 1.2 ลิตรต่อวินาทีอุณหภูมิของน้ำพุร้อนอยู่ที่ 48 องศาเซลเซียสคุณภาพน้ำโดยทั่วไปไม่เกินมาตรฐานยกเว้นตะกั่วเกินมาตรฐานมาเล็กน้อย

ส่วนประเด็นที่ควรพัฒนา ได้แก่ ยังใช้ประโยชน์จากน้ำพุร้อนและพื้นที่ไม่เต็มศักยภาพ กิจกรรมการท่องเที่ยวไม่หลากหลาย ทั้ง ๆ ที่พื้นที่มีศักยภาพ อาคารบริการมีจำนวนน้อยและภูมิสถาปัตยกรรมและภูมิทัศน์ของแหล่งบริการน้ำพุร้อนไม่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของพื้นที่ ขาดการนำความรู้เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมาประยุกต์ใช้ มาตรฐานความปลอดภัยบางกิจกรรมต้องได้รับการพัฒนาเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยว มาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัย หรือ SHA ขาดการทำตลาดและการสื่อสารการตลาดไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย การบริหารจัดการขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะหน่วยงานที่ดูแลหลักของแหล่งน้ำพุร้อนหนองเจริญเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลถิ่นซึ่งมีภารกิจบริหารงานส่วนงานราชการที่หลายภารกิจและอาจจะไม่มีความถนัดในด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทำให้การดำเนินการบางรายการไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนของกรมท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิพล เชื้อเมืองพานและคณะ (2557) พบว่า มิติความปลอดภัยขาดเจ้าหน้าที่ที่ดูแลความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ ไม่มีระบบเตือนภัยการบริการและมาตรการรักษาความปลอดภัย มิติด้านปัจจัยพื้นฐานยังขาดความสมบูรณ์ในการบริการนักท่องเที่ยว ปัจจุบันยังพัฒนายังน้อยมากสำหรับเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ แต่ในอนาคตมีแนวทางการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

3. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพของแหล่งน้ำพุร้อนบ้านหนองเจริญ ประกอบด้วย 1) พัฒนาภูมิสถาปัตยกรรมและภูมิทัศน์ให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของพื้นที่ 2) พัฒนาโปรแกรม หรือกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบองค์รวมและเพิ่มความหลากหลายของกิจกรรมในแต่ละช่วงวัย 3) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่นำน้ำพุร้อนไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบอื่น ๆ ให้หลากหลายเพิ่มมากขึ้น 4) ยกกระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวพุร้อน สิ่งอำนวยความสะดวก ระบบความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวและจัดการ

ท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 5) พัฒนาความรู้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการให้บริการของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในแหล่งท่องเที่ยว 6) ส่งเสริมการสื่อสารการตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสร้างการรับรู้ทางการท่องเที่ยว 7) ร่วมมือกับจังหวัดสร้างตราสินค้าเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสร้างการรับรู้ให้กับนักท่องเที่ยวและ 8) สร้างความร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยวด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ของแหล่งน้ำพุร้อนหนองเจริญและพื้นที่เชื่อมโยงและร่วมมือกับองค์กรภาคีการท่องเที่ยวทั้งในระดับจังหวัดและระดับประเทศ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะการจัดการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพเป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยวได้นั้นต้องมีรูปแบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพและอยู่บนฐานของการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยองค์ประกอบการท่องเที่ยวที่ทำให้ประสบความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวตามที่นักวิชาการหลายท่านนำเสนอก็ไม่พ้นประเด็น ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัย ด้านการบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายมุ่งไปสู่การจัดการแบบยั่งยืนโดยตระหนักถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ด้านการบริการและการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ การส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวและด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน หรือองค์กรท้องถิ่นในลักษณะที่เหมาะสมและเอื้อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระศักดิ์ อุดมโชคและคณะ (2557) พบว่า น้ำพุร้อนในจังหวัดกาญจนบุรีแต่ละแห่งมีศักยภาพที่เหมาะสมอันสัมพันธ์กับทรัพยากรในพื้นที่ รวมถึงการนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยว โดยศักยภาพพิจารณาได้ใน 5 มิติ คือ (1) มิติด้านคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว (2) มิติด้านความปลอดภัย (3) มิติด้านปัจจัยพื้นฐาน (4) มิติด้านการบริหารจัดการ (5) มิติด้านคุณค่าแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิพล เชื้อเมืองพานและคณะ (2557) พบว่า พัฒนาศักยภาพแหล่งน้ำพุร้อนเพื่อให้เตรียมความพร้อมสู่การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามเอกลักษณ์อัตลักษณ์และความสอดคล้องในด้านระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม สังคมและชุมชนในพื้นที่ ค้นหาศักยภาพเสริมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป็นการเติมเต็มศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (น้ำพุร้อน) เพราะแหล่งน้ำพุร้อนแต่ละแห่งมีคุณค่าที่แตกต่างกัน เช่น ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ด้านความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่และ/หรือ แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงกับพื้นที่การพัฒนาเชิงภูมิสถาปัตยกรรมเพื่อให้เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้านภูมิสถาปัตยกรรมภายใต้หลักความสอดคล้องและกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิพล เชื้อเมืองพานและคณะ (2561) พบว่า การเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับได้ของแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนกลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา มีดังนี้ (1) นโยบายด้านภูมิทัศน์ด้วยการออกแบบพื้นที่ (Landscape) ให้คำนึงถึงความสัมพันธ์ของระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ (2) นโยบายด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มาตรการสำหรับบ่อแช่คำนึงถึงความสะอาดปลอดภัย มีห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า ห้องอาบน้ำที่ได้มาตรฐานสอดคล้องกับประโยชน์ใช้สอย รวมถึงการคำนึงถึงพฤติกรรมนักท่องเที่ยวต่างวัฒนธรรมด้วย (3) นโยบายด้านความปลอดภัย (4) นโยบายด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว (5) นโยบายด้านกิจกรรมท่องเที่ยวเพิ่ม

กิจกรรมเสริมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เชื่อมโยง เช่น การวางแผนไทยที่ได้มาตรฐาน ส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนสู่การท่องเที่ยวและพัฒนาเส้นทางศึกษาธรรมชาติที่สอดคล้องกับพื้นที่และ (6) นโยบายด้านการสร้างคุณค่าแหล่งท่องเที่ยว มีมาตรการการอนุรักษ์และรักษาบ่อน้ำร้อน มาตรการด้านการสร้างการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (น้ำพุร้อน) ทั้งแก่นักท่องเที่ยวและชุมชนเจ้าบ้าน มาตรการด้านกิจกรรมเสริมเพื่อเพิ่มคุณค่าในแหล่งท่องเที่ยว เช่น การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวและพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวทางเลือก

7. บทสรุปการวิจัย

แหล่งน้ำพุร้อนบ้านหนองเจริญ จังหวัดกาญจนบุรีมีแร่ธาตุสำคัญต่อการพัฒนาสุขภาพและศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพรองรับการท่องเที่ยวมูลค่าสูงได้ นอกจากแหล่งน้ำพุร้อนมีน้ำพุไหลตลอดทั้งปีแล้ว พื้นที่ยังมีความสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติและอยู่ติดริมแม่น้ำแควน้อย มีชนบทธรรมชาติเป็นเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวมูลค่าสูง สิ่งที่ต้องพัฒนา คือ การสร้างสิ่งก่อสร้างพื้นที่บริการ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกควรสะท้อนถึงอัตลักษณ์ของพื้นที่ ซึ่งการพัฒนาต้องอยู่บนฐานทรัพยากรของท้องถิ่นเป็นหลัก พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบองค์รวม ยกกระดับมาตรฐานการบริการน้ำพุร้อนด้วยการสร้างมูลค่าให้กับบริการน้ำพุร้อนและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริการสุขภาพเน้นการสร้างประสบการณ์แบบพรีเมียม เน้นการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม จัดการท่องเที่ยวในแหล่งน้ำพุร้อนและพื้นที่เชื่อมโยงเพื่อเป็นการกระจายรายได้ให้กับชุมชนบริเวณโดยรอบ นอกจากนี้จัดทำแหล่งท่องเที่ยวปลอดภัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการสื่อสารการตลาดเพื่อความยั่งยืน สร้างพันธมิตรทางการท่องเที่ยวทั้งภายในจังหวัดและภายนอกจังหวัด รวมถึงการพัฒนาเป็นคลัสเตอร์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1 ในอนาคตด้วย

8. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อให้แหล่งน้ำพุร้อนบ้านหนองเจริญ จังหวัดกาญจนบุรีให้มีศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวมูลค่าสูงในอนาคต ผู้วิจัยมีข้อเสนอ ดังนี้

1.1 สร้างมูลค่าเพิ่มยกระดับน้ำพุร้อนที่มีแร่ธาตุสำคัญต่อการพัฒนาสุขภาพให้มีความหลากหลายของผลิตภัณฑ์และบริการเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มเล็ก ๆ เป็นการท่องเที่ยวมูลค่าสูง โดยให้กิจกรรมครอบคลุมผู้รับบริการทุกช่วงวัย รวมถึงส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่นำน้ำพุร้อนไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบอื่น ๆ ให้หลากหลายเพิ่มมากขึ้น เช่น การอุปโภค-บริโภค การนำไปเป็นส่วนผสมของผลิตภัณฑ์ในชุมชนและทำให้เกิดสรรพคุณทางการรักษา หรือการบำรุงสุขภาพให้ดีขึ้น เป็นต้น

1.2 พัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบองค์รวม โดยมีกิจกรรมการรับบริการเชิงสุขภาพ ในแหล่งน้ำพุร้อน การท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นอาหารสุขภาพและเป็นผลผลิตของชุมชน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่เชื่อมโยง การท่องเที่ยวสัมผัสวิถีชีวิตชุมชนชาติพันธุ์ท้องถิ่น กิจกรรมสามารถสื่อความหมายและนำเสนอเรื่องราวประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตเพื่อสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างให้กับนักท่องเที่ยว

1.3 พัฒนาโปรแกรม ผลิตภัณฑ์บริการเชิงสุขภาพที่นำอัตลักษณ์โดดเด่นแร่ธาตุ ความสมบูรณ์ของผืนป่า พื้นที่ดาดริมน้ำแควน้อย ชุมชนชาติพันธุ์ สวนผลไม้ เส้นทางศึกษาธรรมชาติริมน้ำแควน้อย กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สวนผลไม้ ท่องเที่ยวหมู่บ้านชาติพันธุ์ อาหารสุขภาพและอัตลักษณ์อื่น ๆ ของแหล่งน้ำพุร้อนหนองเจริญมาสร้างเป็นจุดขายซึ่งแตกต่างจากรายอื่น

1.4 พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบองค์รวม โดยจัดโปรแกรม หรือผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวและบริการสุขภาพที่หลากหลายบนฐานทรัพยากรของพื้นที่บ้านหนองเจริญ

1.5 ส่งเสริมการตรวจประเมินและรับรองมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวปลอดภัยมาตรฐานสากลและเข้าการรับรองมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัย SHA รวมถึงทุก ๆ มาตรฐานที่เป็นมาตรฐานสากล หรือการรับรองมาตรฐานภายในประเทศและมีการประเมินอย่างต่อเนื่องและเผยแพร่ในนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเกิดความมั่นใจโดยนำเสนอผ่านสื่อ Social Media เพื่อการแพร่กระจายข่าวในวงกว้างและรวดเร็ว

1.6 ส่งเสริมการสร้างตราสินค้าเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสร้างการรับรู้ให้กับนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย

1.7 สร้างความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยเน้นมีส่วนร่วมของชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ของแหล่งน้ำพุร้อนหนองเจริญและพื้นที่เชื่อมโยงและร่วมมือกับองค์กรภาคีการท่องเที่ยวทั้งในระดับจังหวัดและระดับประเทศ

1.8 จัดทำกฎหมาย หรือข้อบังคับสำหรับรองรับการเปิดโอกาสให้หน่วยงานภาคเอกชนที่มีศักยภาพมาร่วมลงทุนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบบูรณาการแบบครบวงจร

1.9 พัฒนาความรู้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการให้บริการของบุคลากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ปฏิบัติงานในแหล่งท่องเที่ยวพุร้อน

1.10 ส่งเสริมการสื่อสารการตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสร้างการรับรู้ทางการท่องเที่ยวและกระตุ้นความต้องการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย

1.11 ยกกระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวพุร้อน สิ่งอำนวยความสะดวกและระบบความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวและจัดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

1.12 พัฒนาความรู้รวมถึงการส่งเสริมผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่เชื่อมโยงให้เป็นผู้ประกอบการสร้างสรรค์ยกระดับผลิตภัณฑ์และบริการคุณภาพสูงสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวคุณภาพสูง

1.13 หน่วยงานภาครัฐพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่อำนวยความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยว เช่น ระบบไฟฟ้าส่องสว่างในพื้นที่สาธารณะ ถนนที่สะดวกสบายในการเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนบุคคล ป้ายสัญญาณบอกทาง/แหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจนในถนนเส้นหลักและระบบการสื่อสาร เป็นต้น

1.14 จัดทำแผนพัฒนาและเพิ่มสัดส่วนกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและการจัดการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ

1.15 สร้างอาคารบริการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบครบวงจรทั้งการบริการนักท่องเที่ยวลักษณะกลุ่มและการบริการแบบส่วนตัว โดยอาคารบริการสะท้อนความเป็นอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของพื้นที่ธรรมชาติ วัฒนธรรมและความเป็นชาติพันธุ์ของพื้นที่

1.16 ส่งเสริมการสื่อสารการตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสร้างการรับรู้ทางการท่องเที่ยวและกระตุ้นความต้องการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวจังหวัดใกล้เคียง

1.17 สำรวจแหล่งน้ำพุร้อนในจังหวัดกาญจนบุรีที่มีแร่ธาตุใกล้เคียงกับบ่อน้ำพุร้อนหนองเจริญเพื่อสร้างความร่วมมือการซื้อน้ำพุร้อนมาใช้ในกรณีที่น้ำพุร้อนของบ่อน้ำพุร้อนบ้านหนองเจริญลดน้อยลง

1.18 สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐบาลระดับจังหวัดและเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวทั้งหน่วยงานภาครัฐบาลและหน่วยงานภาคเอกชนจัดทำคลัสเตอร์การท่องเที่ยว (Tourism Cluster) เน้นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดกาญจนบุรี หรือคลัสเตอร์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยเชิงลึกเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่นำน้ำพุร้อนไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบอื่น ๆ ให้หลากหลายเพิ่มมากขึ้น เช่น การอุปโภค-บริโภค การนำไปเป็นส่วนผสมของผลิตภัณฑ์ในชุมชนและทำให้เกิดสรรพคุณทางการรักษา หรือการบำรุงสุขภาพให้ดีขึ้น เป็นต้น

2.2 การวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์การประมาณการจำนวนนักท่องเที่ยวและการประมาณการรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดกาญจนบุรีและแหล่งท่องเที่ยวบ่อน้ำพุร้อนบ้านหนองเจริญเพื่อเปรียบเทียบความคุ้มค่าของการลงทุน

9.เอกสารอ้างอิง

- กรมทรัพยากรธรณี. (2559). น้ำพุร้อนในประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 18 มกราคม 2564, จาก www.dmr.go.th/main.php?filename=hotthai
- กรมการท่องเที่ยว. (2557). คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อน-ธรรมชาติ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์
- นิพล เชื้อเมืองพานและคณะ. (2557). การพัฒนาศักยภาพของแหล่งน้ำพุร้อนในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทยเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- _____. (2561). ศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับได้ของแหล่งท่องเที่ยวกลุ่มน้ำพุร้อนกลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุน-การวิจัย (สกว.)
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). อุทศาสตร์การท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์.
- รัตน์ บัวสนธ์. (2558). การวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วีระศักดิ์ อุดมโชคและคณะ. (2557). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนในภาคตะวันตกของประเทศไทย (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- สุรพล ศรีวิทยาและคณะ. (2546). โครงการศึกษาแนวทางการพัฒนาบริการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในที่พักแรม (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- อรรณพ หอมจันทร์และคณะ. (2557) การศึกษาสภาพแวดล้อม อุทกวิทยา อุทกธรณีวิทยาและคุณภาพน้ำเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนในภาคตะวันตกของประเทศไทย (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- Baptiste, I. (2001). Qualitative Data Analysis: Common Phases, Strategic Differences. 2(3), pp.1-18.
- Buhalis, D. (2000). Marketing the Competitive Destination of the Future. Tourism Management, 21(1), pp.97-116.
- Cohen L. L. and Manion. L. (1994). Research Method in Education. (4thed). New York: Routledge.
- Flick, U. (1998). An Introduction to Qualitative Research: Theory, Method and Applications. London: Sage.

- Miles, M. B. and Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*: Sage Publications, Inc.
- Nastasi, B. K. and Schensul, S. L. (2005). Contributions of Qualitative Research to the Validity of Intervention Research. *Journal of School Psychology*. 43(3), pp.177-195.
- Onwuegbuzie, A. and Leech, N.L. (2007). Sampling Designs in Qualitative Research: Making the Sampling Process more Public. *The Qualitative Report*. 12(2), pp.238-254.
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative Evaluation and Research Methods* (2nd ed.). Sage Publications, Inc.
- Rubin, H. J. and Rubin, I. S. (1995) *Qualitative Interviewing: The Art of Hearing Data* (2nd ed). Sage Publications, London.
- Spradley, J. (1979) *The Ethnographic Interview*. Holt Rinehart and Winston, New York.
- Shank, G. (2008). Six Alternatives to Mixed Methods in Qualitative Research. *Qualitative Research in Psychology*. 3(4), pp.346-356.

